

Anonymní autoři

Dorozumíme se, protože nevíme, kdo jsme.

Fernando Pessoa, *Knihy neklidu*

Identita autorů i recenzentů je v Časopise pro právní vědu a praxi zahalena dočasným tajemstvím. Po dobu recenzního řízení ji znají pouze dva lidé a ani jeden z nich není šéfredaktor. Anonymitu autorů v naší redakci obvykle udržíme, pravda někdy za cenu komických situací, které ovšem potvrzují funkčnost systému, a navíc, jejich popisem můžeme bavit publikum, třeba na konferencích nebo vánočních besídkách. Recenzent například pokárá autora, protože postrádá citace některých významných děl. Tyto publikace však napsal recenzovaný sám a ze skromnosti na ně neodkázal. Jindy je autorovi vyčten příznak plagiátorství, třebaže jen legitimně upravuje a rozvíjí své dřívější texty.

Přiznávám, že naše snahy o anonymitu nejsou vždy úspěšné. Tvůrce se někdy odhalí sám. Osobitostí stylu, jazykovou manýrou, nestandardním literárním zázemím či jinou idiosynkrasií. Prozradit jej může také něco banálnějšího, např. odkaz na dřívější vlastní publikace („*jak jsem správně uvedl ve svém komentáři...*“) či dedikace na veřejný projekt; pokud tedy tyto horké stopy uniknou jinak pečlivému oku tajemnice redakce.

Na minulé redakční radě chyběla, což mělo své konsekvence.

Poté, co jsme schválili články a určili jejich pořadí v čísle, nebyl nikdo, kdo by zvedl oponu utkanou z naší snahy o objektivitu, nikdo, kdo by prolomil naše nepersonalizované zaujetí obsahem a odtajnil zatím neznámé tvůrce. Rozcházelí jsme se s tím, že neznáme autory a zjistíme je, pokud tedy budeme chtít, až číslo vyjde.

Ta představa nás pobavila a chvíli jsme si pohrávali s myšlenkou, co by se stalo, kdyby anonymita autorů nebyla dočasná, ale trvalá a obecná. Zkusme si na chvíli představit svět, kde jsou standardem *anonymní autoři*.

Jediným identifikátorem díla by krom názvu bylo jen DOI (Digital Object Identifier), což je kód udělovaný článku, nikoliv osobě. Autorství by se řešilo jen v ultimátních případech a v uzavřených kruzích, např. při podezření z plagiátorství či pro účely grantové nebo kvalifikační (excellence nezavlažovaná potleskem a uznáním totiž nevydrží dlouho).

Co bychom získali, co bychom ztratili?

Nezní to nijak objektivně a objektivně to taky není, ale: potlačení subjektů ubývá subjektivity. Odpadá vše, co zatím úspěšně cenzurovala péče o vlastní renomé a osobní příběh. Přibývá odvahy, hravosti a humoru, mizí osobní kopance a špílce. Autoři bez zábran kritizují svá dřívější stanoviska. Nehledají názorové oponenty venku, nýbrž v sobě v rámci vnitřní diskuse, věčně povzbuzované texty, které nemají oficiálního nositele. *Argumentum dixit Randa? Kdo je Randa?*

Polemika je především vnitřní, a tím i svobodnější. Změna názoru pod vlivem argumentů jiného anonyma není blokována egem, závislostí na cestě či obavou z kolize s autoritou. Kdo publikoval nonsens, má možnost nápravy a neodepisuje se hříchy, které se v akademii nikdy nepromlčí ani neodpouštějí. Názory se tvoří a opouštějí s lehkostí, s jakou se mění spodní prádlo – samozřejmě a bez publika. Příspěvky beze jména se stávají dílem kolektivní inteligence, patří všem a nikomu. *Dorozumíme se, protože nevíme, kdo jsme.*

Příklady úspěšné anonymity z velké literatury ostatně máme. Pseudonymy ji nezajistí, což by asi potvrdil Otokar Březina, a možná i čtenář tohoto editoria, který si právě vybavil skutečné Březinovo příjmení. I velmistr autorských převleků Fernando Pessoa publikující pod identitou mnoha svých heteronym se ke svým mnohačetným jménům povětšinou přihlásil – řídil se přitom svou maximou, že *předstírat znamená znát sám sebe*¹.

Jak ovšem podotýká švýcarský spisovatel Felix Philipp Ingold, moderní tvůrce nežije ani tak z umění, které tvoří, nýbrž z obrazu, který o sobě samém šíří². Málokterý současný autor si programově uchovává anonymitu. Zdárně si v tomto ohledu vede například Thomas Pynchon, ovšem nepřekonatelná je Elena Ferrante, o které zatím nevíme vůbec nic, tedy krom toho, že její jméno je smyšlené; nemáme ani její/jeho fotografii. Tato tajemná osobní nepřítomnost je součástí díla a stojí za ní pečlivě dodržovaný záměr.³ Ferrante je objektem mnoha spekulací a projekcí, jež navíc tu a tam povzbudí falešný portrét na obalu jejich/jeho knih.

Pravda, jsou tu i nevýhody, když se na věc podíváme optikou odborných příspěvků.

Jméno autora je důležitou metainformací, která doprovází odborné dílo a slouží k jeho dekódování, resp. novému zakódování. To ostatně platí obecně: ruku na srdce, jak by čtenář vnímal některé povídky od Kafky, kdyby nevěděl, kdo je jejich autorem?

Autorská anonymita se odráží i na recenzních posudcích. Tušíme, že v některých případech mohl být verdikt jiný, příznivější, pokud by recenzent mohl pracovat se jménem autora či alespoň s obecnou informací o jeho odborném zaměření. Např. sociolog píšící o právu by se patrně dočkal větší recenzní velkorysosti tam, kde se neorganicky zmiňuje o pozitivní

¹ CIURATUR, C. Fernando Pessoa and His Heteronyms. *Poetry Society of America* [online]. Dostupné z: <https://poetrysociety.org/poems-essays/tributes/fernando-pessoa-his-heteronyms>

² INGOLD, F.P. Wie macht sich ein Autor einen Namen? Wichtiger als sein Werk ist oft sein Image. *Neue Zürcher Zeitung* [online]. 11.6.2019. Dostupné z: <https://www.nzz.ch/feuilleton/autoren-sind-kaum-je-anonym-die-meisten-arbeiten-an-ihrem-image-ld.1480056>

³ Blíže k tomu FLEMROVÁ, A. Vyprávění jako pakt důvěry. *Host* [online]. 2018, roč. 34, č. 5, vyšlo 9. 5. 2018. Dostupné z: <https://casopishost.cz/files/magazines/327/491dyabv-host-18-05-cl.pdf>

právní úpravě. Podobné (nijak silné) imunity by požíval znalec práva životního prostředí, pokud by u problematiky, která má trestněprávní rozměr, nešel do hlubší analýzy z pohledu trestního práva – není to prostě jeho parketa, máme pochopení, jistě.

Nemluvě o autorech, kteří si zničili svou pověst, např. recyklacemi téhož textu nebo se odepali absurdními názory, za kterými nestojí odborná analýza, ale snaha provokovat a přitahovat negativní pozornost (říkám takovým programovým provokatérům mainstreamu „odporníci“). Příkladem z poslední doby je pozoruhodná myšlenka, že *podle našeho občanského zákoníku mají manželé povinnost souložit* (myšleno spolu). Tvůrce takových závěrů je vhodné číst s obzvláštní opatrností; těžko se odolává pokušení nečíst je vůbec.

Nadšení z anonymity brzdí také zkušenost s novým *Journal of Controversial Ideas*⁴, jehož zaměření je patrné již z názvu. Časopis vycházející zatím jednou ročně vznikl mj. v reakci na zážitky jedné ze zakladatelek, která se stala terčem výhrůžek smrti poté, co v roce 2014 publikovala kontroverzní článek o dětské eutanázii. V pokynech pro autory redakční rada mj. uvádí následující: „*The journal offers authors the option to publish their articles under a pseudonym, in order to protect themselves from threats to their careers or physical safety. We hope that this will also encourage readers to attend to the arguments and evidence in an essay rather than to who wrote it.*“ Po letmém prohlédnutí zatím publikovaných dvou čísel (které zabere i několik hodin, protože článkům s názvy *The Epistemology of No Platforming: Defending the Defense of Stupid Ideas on University Campuses* nebo *Will Moralization of Science Lead to „Better“ Science?* se prostě těžko odolává), je zřejmé, že autoři nabízené anonymity až tolik nevyužívají, odhadem jich pod pseudonymem publikuje necelá čtvrtina.

Nakonec mé fantazie o světě anonymních autorů definitivně rozbila úplně jiná, ryze pragmatická úvaha týkající se autorů z akademie, kteří stojí za většinou odborných publikací. S viditelným autorstvím jsou totiž spojeny neviditelné psychické příjmy. Spatří-li autor své jméno v časopise či na obalu knihy, obdrží slušnou dávku dopaminu. Tato slast tvoří nezanedbatelnou složku odměny každého publikujícího akademika. Ne-li tu nejvýznamnější, chce se hořce podotknout, když vidíme almužnu méně šťastných kolegů z humanitních a sociálních oborů na univerzitách, které nenesou Masarykovo jméno.

Nikdo ale nedostane svou dávku slasti jen na základě DOI. Akademické varny dopaminu vyžadují jména. Připravíme-li anonymní autory o odměnu v podobě návykových neurotransmiterů, musíme jim to kompenzovat radikálním zvýšením mezd. V případě některých univerzit by stačilo vyplácet částku, která by byla označení mzda hodna.

Ale v tom je právě ta potíž. Systém anonymních autorů nelze ufinancovat.

Josef Kotásek
šéfredaktor

⁴ Časopis je v režimu *open access* dostupný z: <https://journalofcontroversialideas.org/>